

МОВА – ДУША І ГОРДІСТЬ НАЦІЇ

Українська мова – національне надбання українського суспільства, вона повинна охоронятися та підтримуватися державою. Мовна політика як одна із складових частин державної має бути спрямована на забезпечення оптимального функціонування української мови в усіх сферах життя українського суспільства, їх подальшого розвитку та взаємодії. Українська мова, виконуючи інтеграційну функцію, є важливим чинником зміцнення державності, забезпечення культурного та економічного розвитку нашої країни.

Мова - духовний скарб нації. Це не просто засіб людського існування, це те, що живе в наших серцях, - наша сутність, первозміст нашого буття. Саме мова формує і визначає свідомість, творить людину, культуру, історію.

Мова – один з видів культури, покликаний разом із працею творити всі інші види культури. Більше того, мова є не тільки засобом творення культури, але й, що треба підкреслити, одним із її складових компонентів. На думку Є.М.Верещагіна і В.Г.Костомарова, “національна мова входить у поняття національної, бо природні умови, географічне положення, рівень і спеціалізація народного господарства, тенденція суспільної думки, науки, мистецтва – всі великі й малі особливості життя народу знаходять відбиття у мові цього народу”.

Незаперечною аксіомою є те, що мова є своєрідним генетичним кодом нації, складовою частиною і засобом творення національної культури. Світова наука має аргументовані докази того, що українська мова є одна з найстаріших і найяскравіших мов за своєю мелодійністю та виразністю.

Говорити про мову протиукраїнських племен можна лише гіпотетично. Адже писемних пам'яток, які дійшли до нас, ще не достатньо для повноцінного дослідження мови. Тому будь-які хронологічні віхи виникнення і первісного розвитку української, як і взагалі будь-якої іншої мови, встановити неможливо. Безперечно лише, що українська мова є однією з найдавніших індо-європейських мов. Про це свідчить і наявність архаїчної лексики, і деякі фонетичні та морфологічні риси, які зберегла наша мова протягом віків. Давність української мови доводили ряд вітчизняних та зарубіжних учених: Павел Шафарик, Михайло Красуський, Олексій Шахматов, Агатангел Кримський та ін. Ще у 1879 р. польський вчений-лінгвіст Михайло Красуський у своїй праці "Давність української мови" наголошував, що українська мова не тільки старіша від усіх слов'янських, а й від санскритської, грецької, латинської та інших арійських.

Про давність української мови свідчать і реліктові фольклорні твори, особливо календарно-обрядові пісні. Наприклад, український мовознавець Олександр Потебня стверджував, що веснянка "А ми просо сіяли" існувала в Україні вже у I тисячолітті до н.е. Невже вона співалась якоюсь іншою мовою? А колядки про сотворіння світу птахами (тобто ще з дохристиянських часів) навряд чи перекладалися з якоюсь давнішою мовою на українську, адже християни не мали в тому потреби.

Тарас Шевченко був переконаний, що поки жива мова в устах народу, доти живий і народ, що нема насильства більш нестерпного, як те, яке прагне відняти народу спадщину, створену численними поколіннями його предків.

Кожна мова невіддільна від національної культури, саме вона лежить в основі її змістової сторони. Але в процесі розвитку людського суспільства в кожній культурі дедалі виразніше виступають її інтернаціональні риси. Отже, і мова, яка бере незмінну участь в інтернаціоналізації національної культури дістає можливість передавати будь-які досягнення світової цивілізації. Таким чином, можливість адекватного перекладу з мови на мову стає дійсністю в тих випадках, коли культура кожного з цих двох народів, по-перше, однаковою

мірою взаємно пізнана, а по-друге, стає інтернаціональною за своїм основним змістом, зберігаючи при цьому національну самобутність.

Кожна мова є дорогоцінним надбанням людства й потребує всебічного вивчення. На особливу увагу заслуговують ті мови, що, з одного боку, відбивають багатовіковий досвід народів, які їх витворили, а з іншого, — мають сповнену трагізму історію свого розвитку. До таких мов, глибоко закорінених у традицію, але не повною мірою реалізованих у світі, українська мова доби незалежності — це людинотворча мова. Це той абсолютизм, який через свою екзистенційність може підносити людину на якісно новий рівень світосприйняття. Ми маємо усвідомити, що провідною функцією мови в новий час має стати людинотворча функція, саме тоді мова може здійснити свою історичну місію, стати засобом пізнання світу і людини у світі. Мова і свідомість мають становити єдину енергетичну монаду. Мова — це атрибут свідомості, а свідомість потребує однієї, “рідної” мови. Отже, українська мова має стати складовою мовомислення українського народу.

"Мова народу — це його дух, і дух народу — це його мова," — писав В. фон Гумбольдт.

За оцінками фахівців, із 6700 нині існуючих мов більшість перебуває під загрозою зникнення. Аби запобігти цьому, за пропозицією держав-членів ЮНЕСКО було проголошено Міжнародний день рідної мови, який вперше святкували 21 лютого 2000р. в Парижі.

Історія свята має трагічний початок. Дату 21 лютого вибрано тому, що саме цього дня 1952р. загинуло п'ятеро студентів, які брали участь у демонстрації за надання рідній їм бенгальській мові (в тодішньому Пакистані) статусу державної. Пізніше частина Пакистану стала незалежною державою Бангладеш.

На жаль, українці також мають трагічні сторінки зі своєї історії. Про це свідчить подвиг Олекси Гірника, який в 1978р. біля могили Т. Шевченка у Каневі вчинив акт самоспалення. У розкиданих на Чернечій горі листівках він написав, що в такий спосіб протестує проти політики ліквідації української нації шляхом нищення української мови та українського національного духу. За українське поетичне слово віддали свої життя Тарас Шевченко, відомі поети 60-х років — Василь Симоненко і Василь Стус.

За українську пісню і свої переконання пішли з життя відомі композитори Володимир Івасюк та Ігор Білозір.

Мови, як люди — у кожній своя доля... Народжуються, формуються, живуть та... помирають. Є навіть вираз: «мертва мова». Багато з тих мов, що вийшли із ужитку й називають мертвими, — не щезли. Вони залишили свій слід в історії. Це й латина, від якої походять потужні іспанська, французька, португальська. І стародавні арамейська та койне — ними написана Біблія — книга, яка сформулила обличчя нинішнього світу.

Українська мова витримала жорстокі випробування. Це і зневаження її польською владою, російським царизмом, прагнення знищити її і за радянських часів. Не раз українцям забороняли сповідувати віру і вчити у школах дітей — друкувати Святе Письмо і видавати шкільні підручники.

Українська мова має свою особливу музичність. Ця незбагненна душа нашої мови, як золотоносна ріка, виблискує хвилями народної пісні, переливається в душу нації, творить почуттєву нерозривність українського серця й української землі. Геніальні композитори Моцарт і Бетховен, Глінка й Чайковський, Барток і Стравінський використовували українські мелодії у своїй творчості. Українська мова — не сирота, вона має слов'янську родину і світову славу. Вона не бідна, не вульгарна, не кривоуста. Вона має все, у тому числі й політичне право жити й розвиватися.

Важливу роль у державі відіграє мова корінного населення. Зрештою, з мови починається сама держава. У мові — важлива суть існування держави, її сила і могутність. Без рідної мови не має народу як нації. Поетично і влучно сказав про це відомий письменник Панас Мирний, який назвав мову найдорожчим скарбом народу. Він писав: "Мова — така ж жива істота, як народ, що її витворив, і коли він кине свою мову, то вже буде смерть задля його душі, смерть задля всього того, чим він відрізняється від других людей."

Треба сказати, що з усіх сфер суспільного життя, в яких побутує національна мова, найважливішою для її існування і розвитку є родинно-побутова сфера. Побутова мова спілкування – це та перша мова, яку дитина засвоює в родинному колі і за допомогою якої вона пізнає світ. Вона формує елементарні структури мислення і світосприйняття.

Незважаючи на те, що ця мова проста і конкретна, вона посідає центральне місце в системі мовних стилів. Якою б розвинутою не була мова, якщо вона виходить з ужитку в родинно-побутовій сфері, то поступово відмирає.

Мовна культура - це надійна опора у вираженні незалежності думки, розвиненості людських почуттів, у вихованості діяльного, справжнього патріотизму. Культура мови передбачає вироблення етичних норм міжнаціонального спілкування, які характеризують загальну культуру нашого сучасника.

Література

1. Левченко Т. Мова і духовність нації// Українська мова і література в школі. - 2003. - № 5. - С. 67-69
2. Ляхоцька Л. "Хочеш добра своїй нації-не нехтуй рідною мовою..."(І.Огієнко і мова)// Початкова школа. - 1997. - № 12. - С. 1-5
3. Невгодовський А. У мові - пам'ять народу. Мова - код і паспорт нації : Українознавча робота в школах-родинах // Початкова школа. - 2000. - № 6. - С. 29-32
- 4 Сідько Н. Українська мова : джерело нації і державності // Вісник Книжкової палати. - 2005. - № 10. - С. 55
5. Скільський Д. Українська мова-духовна основа української нації // Визвольний шлях. - 2001. - № 9. - С. 38-43

Поляков Руслан Романович

Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Варипаєв О.М.

Державний біотехнологічний університет

ПРОБЛЕМАТИКА ФУНКЦІОНУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Українська мова є важливим елементом нашої національної ідентичності. Вона не лише служить засобом спілкування, але й є символом нашої культури та історії. Сьогодні українська мова стикається з безліччю викликів, які потребують уваги і вирішення. У світлі сучасних соціально-політичних змін, глобалізації та технологічного прогресу питання про місце та роль української мови стає ще більш актуальним.

На сьогодні українська мова посідає значне місце в освітній, культурній та медійній сферах. За останні роки спостерігається зростання популярності української мови в мас-медіа, а також її використання в культурних заходах. Проте, попри ці позитивні зрушення, проблема двомовності залишається серйозною. В багатьох регіонах України російська мова все ще домінує у повсякденному спілкуванні, що негативно впливає на статус української.

Згідно з даними останніх соціологічних досліджень, більшість молоді надає перевагу спілкуванню російською мовою. Це викликано не лише мовними традиціями, але й впливом медіа, популярних фільмів та музики. Наслідком цього є зниження зацікавленості до вивчення української мови, особливо серед молоді.

По-перше, важливо зазначити недостатню підтримку держави в реалізації мовної політики. Хоча існують закони, що захищають українську мову, їхнє виконання часто залишається на низькому рівні. Наприклад, у багатьох навчальних закладах не дотримуються вимог щодо викладання предметів українською мовою. Це питання особливо актуальне в регіонах, де українська мова не є домінуючою. Брак контролю з боку держави призводить до ситуацій, коли учні змушені вивчати предмети російською мовою, що підриває їхню мовну компетентність і формує неправильне сприйняття української як другорядної мови. По-друге, бракує кваліфікованих фахівців, які здатні ефективно навчати української мови у школах та